

IAPS-CSBE Network Kültür ve Mekân Toplantıları: Kent, Kültür ve Konut Sempozyumu Üzerine

Hülya Turgut Yıldız

Prof. Dr., İTÜ Mimarlık Bölümü, IAPS-CSBE Network Koordinatörü

IAPS-CSBE Yapısal Çevrede Kültür ve Mekân Çalışma Ağı¹, uluslararası etkinliklerinin yanısıra Türkçe olarak gerçekleştirilecek **IAPS-CSBE-Türkiye** etkinliklerine başlamıştır. Bu çerçevede, ulusal sempozyumları içerecek **Kültür ve Mekân Toplantıları dizisini** ve lisans ve yüksek lisans öğrencilerini kapsayan **Kültür ve Mekân Tasarım Atölyeleri**² de gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Ulusal sempozyum dizisinin ilki ise "Kent Kültür ve Konut" konusuyla 14-16 Aralık 2007 tarihleri arasında Bahçeşehir Üniversitesi evsahipliğinde, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Bahçeşehir Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Mimarlar Odası ve Arkitera işbirliğiyle gerçekleştirilmiştir.

Eş başkanlığını Prof. Dr. Hülya Turgut Yıldız ve Prof. Dr. Ahmet Eyüce'nin yaptığı sempozyumun Bilim Kurulu'nu Lale Berköz, Sevinç Ertürk, Ahmet Eyüce, Tülin Görgülü, Peter Kellett, Hülya Turgut Yıldız, Alper Ünlü oluşturmuş, bilimsel organizasyonu ise Hülya Turgut Yıldız, Ahmet Eyüce, Gökseven İnalan, Selay Yurtkuran Tok, Nilay Kayaalp gerçekleştirmişlerdir. Ayrıca sempozyum çerçevesinde, "Trilye: Devamlılık, Değişim ve Dönüşüm - Kültür ve Mekân Tasarım Atölyeleri 2" ürünleri ve Mimarlar Odası X. Ulusal Mimarlık Sergisi'ne konut yapı ve projeleri ile katılan eserler sergilenmiştir.

Sempozyum, değişmekte olan kentsel mekâna yeniden sosyo-kültürel ve toplumsal bakış açısıyla bakmak ve hızla değişen konut çevrelerinde sosyo-kültürel ve mekânsal çeşitliliği tüm yönüyle anlamak üzere, çeşitli bilim dallarından araştırmacıların ve uygulamacı mimarların katılımıyla tartışmaya açmayı amaçlamıştır. Sempozyumun temel düşünce yapısını ve ilkelerini ortaya koyan iki ana tema, "**Küresel ve Yerel Etkiler ile Değişen ve Dönüşen Kültür ve Kent**", "**Günümüz Konut Kültürü: Değişim, Dönüşüm ve Devamlılık**" idi. Bu iki ana tema üzerine odaklanacak bildirilerin içerik olarak, kent-kültür-mekân çalışmaları kavram, kuram ve yöntemler; kuramsal / teorik çalışmalar ve uygulama arasındaki ilişki; ekoloji, davranış ve kültürel bağlamların değişimi çerçevesinde kurgulanması beklenmiştir.

Günümüzde yaşanan çok boyutlu değişim ve dönüşümler kentsel alanlarda yeni ihtiyaçları doğurmuş ve kentlerde yeni yapılanmalara yol açmıştır. Göç sürecinin devamı ve büyük şehirlerde artan yoğunluktaki insan nüfusu, sosyo-kültürel ve mekânsal farklılaşma ve çeşitliliği hızlandırmıştır. Günümüz kenti, küresel yeniden yapılanma süreçlerindeki değişimlerin etkisi içinde şekillenirken, planlı bir süreçte ele alınamayan **konut alanları** da bu değişimlerle etkileşim içerisinde gelişmektedir. Bu süreç kentsel konut çevrelerindeki süreklilik ve gelişme eğilimlerini ve yaşam kalitesini de etkilemiştir. Bu çok boyutlu dönüşüm, kendine özgü davranış örüntüleri ve sosyo-kültürel normlar ile mimari ve kentsel yapılanışta kendini belli etmektedir. Bununla birlikte, yaşam koşullarındaki hızlı değişim ve evrensel kültür ile yerel kültürler arasındaki çelişme, kültür-mekân etkileşiminde yeni boyutlar yaratmaktadır. Bu değişimin, genelde kentsel mekânlarda, özelde de konut mekânlarında, kuram ve uygulamada yeni gelişmelere yol açabileceği düşünülmektedir. Buradan hareketle, ilk tema ile kente sosyo-kültürel ve mekânsal değişimler ve gelişimler açısından bakmak ve şehri güncel kuramsal bakış açısıyla incelemek; her şeyin hızla değiştiği, küresel ilişkilerin gündeme geldiği günümüzde yerel ve küresel gelişmelerden ve neo-liberal ekonomik politikalarından hızla etkilenen kentlerin mekânsal yapısının bu süreçte nasıl etkilenip, şekillendiğini ortaya koymak, hedeflenmiştir. Günümüz kentsel mekân dinamiklerinin konut çevrelerine ve kavramına yansımalarının tanımlanması ve değerlendirilmesini amaçlayan ikinci tema ile de farklı ölçeklerdeki günümüz konut çevreleri üzerine kuramsal ve uygulamalı araştırma çalışmalarını gözden geçirmek ve değerlendirmek; "ev" kavramını kent bağlamında tartışmak ve evin sosyal bir kavram olarak önemi ve kentteki sosyal ve kültürel ilişkileri anlamak için ortaya çıkardığı olgular, sorunlar ve sonuçları tartışmak amaçlanmıştır.

Tematik sunuşlar, sempozyumun ana temasını farklı boyutlarıyla irdelemek üzere farklı disiplinlerden davet edilen konuşmacılar tarafından yapıldı. Bu bağlamda değerli hocamız **Prof. Dr. Doğan Kuban** "Kırsal Kültürün Kent İmgesi" başlıklı ana sunuşu ile sempozyumun bilimsel açılışını gerçekleştirdi. **Prof. Dr. Ruşen Keleş** ise konuşmasında, kentleşme, kentleşme, kent kültürü ve kent kimliğinin birbirinden ayrılmaz kavramlar olduğunu vurgulayarak kimlik yitirme ve kimliksizleşme üzerinde durdu. "Küresel Dönüşümler ve Korku Coğrafyaları" temalı sunuşu ile **Prof. Dr. Ayşe Öncü** konuya farklı bir yönden baktı ve konuşma 'küresel dinamiklerin' doğurduğu 'korku coğrafyaları' ve 'sınır rejimi' üzerinde yoğunlaştı. **Doç. Dr. Deniz İncedayı**, Danimarka, Almanya, Fransa, İspanya gibi Avrupa ülkelerinden örnekler vererek iyileştirme, değiştirme ve dönüşüm gibi farklı bağlamlarda gelişen uygulamalardan söz etti. **Jean Francois Pérouse** Başakşehir örneği ile İstanbul çeperlerindeki kentsel kimlik yaratma çabaları üzerinde durdu. Teorik çalışmalar ile uygulama arasındaki sorunları irdelemek ve yeni konut yerleşmeleri ile ilgili çalışmalarını anlatmak üzere davet ettiğimiz **Y. Mimar Emre Arolat** ve **Y. Mimar Adnan Kazmaoğlu** ise mimarlık eğitimi ve akademisyenler ile uygulamacı mimarlar arasındaki diyalog eksikliği üzerinde odaklanarak kendi yaptıkları konut proje ve uygulamalarını anlattılar.

Sunulan bildirilerin büyük çoğunluğu "**Küreselleşme sürecinde İstanbul: Değişim ve dönüşüm**" genelinde "**yeni konut yerleşmeleri**"ne odaklandı. Sunuşlardan bu konularda yapılan araştırmaların medya ve ilgili literatür üzerinden söylemsel analizlere dayandığı gözlemlendi ve "kullanım sonrası değerlendirme" ve "kullanıcılarla iletişim" eksikliği tartışmaların ana konusu oldu. Bildirilerin yoğunlaştığı diğer

önemli konu ise **"Arada Kalan Kentler"** başlığı altında toplanan ve kentler arasında karşılaştırma yapmak ve sorunları irdelemek açısından yararlı tartışmalara yol açan **"İstanbul Dışındaki Diğer Büyük Kentlerin ve Geleneksel Yerleşmelerin Geçirdiği Sosyal ve Mekânsal Dönüşümler, Kültür ve Kimlik"** idi.

Sempozyumun son günü gerçekleşen **"Kent, Kültür, Konut: Düşünceler"** paneline Prof. Dr. Ahmet Eyüce, Prof. Dr. Hülya Turgut Yıldız, Y. Mimar Emre Arolat, Doç. Dr. Tülin Görgülü, Prof. Dr. Orhan Hacıhasanoğlu, Mimarlar Odası Genel Başkanı Bülend Tuna ve Prof. Dr. Alper Ünlü katıldılar. Panelde üç gün boyunca tartışılan konular üzerinde yoğunlaşıldı ve özellikle mimarlık, kent ve konut sorununun çok boyutlu ve çok rol alan bir model çerçevesinde ele alınması gerektiği; eğitim, uygulama ve araştırma ilişkisinin daha çok güçlendirilmesi gerekliliği; özellikle konut konusunda akademik araştırmaların mimari boyutunun sosyal boyutu kadar belki de daha çok ele alınması ihtiyacı ve gerekliliği üzerinde duruldu. Sonuç olarak, sempozyumun akademisyen ve uygulamacı mimarları biraraya getirmesi için bir adım olduğu, yapılan değerlendirme ve önerilerin önemli bir paylaşım ve ileriye yönelik çalışmalara ivme sağlayacağı inancı ve ümidiyle, toplantıya emeği geçen herkese organizasyon ve bilim komitesi adına teşekkür ederim.

1 IAPS-CSBE Çalışma Ağı, IAPS "International Association for People-Environment Studies" kuruluşu çerçevesinde yapısal çevrelerde, tasarlama ve planlama alanında; **Kültür ve mekân arasındaki etkileşimlerin doğurduğu problemlerin tanımlanması, teori ve uygulama ilişkisinin kurulması ve disiplinlerarası bir çerçevede çözüm yollarının araştırılmasını amaçlayan**, 'yer'den ve 'kurum'lardan bağımsız bir bilimsel organizasyondur. Hülya Turgut Yıldız ve Peter Kellett tarafından yürütülen çalışma ağı, bir veri tabanının oluşturulması, bilimsel toplantıların düzenlenmesi, teori ve uygulama ilişkisinin kurulması, araştırmacılar arasında bir iletişim ağının kurulması ve konu ile ilgili yayın yapılmasını hedeflemektedir.

2 **Kültür ve Mekân Tasarım Atölyeleri 2: Trilye** Çalışma Ağı, ilkinin 2001 yılında Amasya'da gerçekleştirdiği tasarım atölyelerinin ikincisini 12-17 Temmuz 2007 tarihleri arasında Bursa Trilye'de, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi ve Uludağ Üniversitesi işbirliği ile gerçekleştirmiştir. Ana teması, **"Devamlılık, Değişim ve Dönüşüm"** olan atölyede, farklı ölçeklerdeki çevre ile sosyo-kültürel faktörler arasındaki ilişkiyi anlamak ve irdelemek hedeflenmiştir. Trilye'de başlayan ve İstanbul'da devam eden atölyeye İTÜ, Bahçeşehir, Uludağ, KTÜ, Yeditepe, Balıkesir, Çankaya, DEÜ, Mimar Sinan Güzel sanatlar Üniversitesi, Hacettepe ve Trakya Üniversitelerinden 22 mimarlık ve 5 iç mimarlık öğrencisi olmak üzere 27 öğrenci katılmıştır.